

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 8/04-67

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti J. Š., bytom R., zastúpeného advokátom JUDr. J. H., Advokátska kancelária, B., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-10 C 93/89 (predtým pod sp. zn. 10 C 93/89) na neverejnom zasadnutí 17. marca 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-10 C 93/89 (predtým pod sp. zn. 10 C 93/89) **p o r u š i l** základné právo J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-10 C 93/89 (predtým pod sp. zn. 10 C 93/89) **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania J. Š. v sume 2 818 Sk (slovom dvetisícosemstoosemnásť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. H., Advokátska kancelária, B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti J. Š. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 8/04-52 zo 14. januára 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť J. Š., bytom R. (ďalej aj „sťažovateľ“ alebo „odporca“), zo 7. júla 2003, doplnenú na základe výzvy ústavného súdu zo 14. júla 2003 splnomocneným právnym zástupcom sťažovateľa podaním z 22. augusta 2003.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (predtým Okresného súdu Bratislava - vidiek - predchodcu Okresného súdu Bratislava III, ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-10 C 93/89 (predtým pod sp. zn. 10 C 93/89).

Sťažovateľ uviedol, že predmetom označeného konania je žaloba jeho bývalej manželky M. Š., (ďalej aj „navrhovateľka“), o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“) podaná 26. júna 1989.

Od podania žaloby uplynulo viac ako 14 rokov, napriek tomu uvedená právna vec nebola dosiaľ právoplatne skončená. Súd prvého stupňa síce viackrát vo veci samej rozhodol, jeho rozsudky však boli vždy Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) zrušené, pričom aj po takej dlhej dobe, počas ktorej označené konanie prebieha, sa okresný súd stále zaoberá dokazovaním rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva sťažovateľa a jeho bývalej manželky. Sťažovateľ sa domnieva, že okresný súd postupuje v označenom konaní „*nesústredene a nehospodárne*“ .

Sťažovateľ namietal, že v dôsledku neprimeranej doby prerokovania uvedenej veci okresným súdom sa zvyšujú jeho náklady na trovy konania, vzniká mu majetková ujma znehodnocovaním vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva, ktoré „*v dôsledku právnej neistoty chátrajú*“, a došlo aj k zhoršeniu jeho zdravotného stavu.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ prostredníctvom ustanoveného právneho zástupcu žiadal, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v označenom konaní, aby prikázal okresnému súdu v uvedenej veci konať bez zbytočných prietáhov a aby sťažovateľovi priznal finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk.

Na základe opakovanej výzvy ústavného súdu z 19. septembra 2003 a zo 4. novembra 2003 sa k sťažnosti vyjadril podpredseda okresného súdu (od roku 1998 aj zákonný sudca v uvedenej veci) podaním sp. zn. Spr. 3465/03 zo 7. novembra 2003, v ktorom pripustil neprimeranosť doby trvania označeného konania. Na celkovú dĺžku uvedeného konania mali podľa jeho názoru rozhodujúci vplyv: nevyhovujúca zákonná úprava vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, opakované zrušenie rozsudku vo veci odvolacím súdom (v dôsledku nedostatočne zisteného skutkového stavu a procesných pochybení) v období do 22. novembra 1996, keď vec prerokovával Okresný súd Bratislava – vidiek (predchodca okresného súdu), štrnásťmesačný zbytočný prietah v konaní v období rokov 1996 a 1997, ktorý zapríčinila predchádzajúca sudkyňa konajúca vo veci (čo jej bolo zo strany predsedu okresného súdu vytknuté), a v neposlednom rade aj

správanie účastníkov označeného konania, najmä navrhovateľky, u ktorej je zjavná neochota dohodnúť sa „na zmiernom riešení sporu“.

Okresný súd súčasne so svojim vyjadrením k sťažnosti predložil ústavnému súdu na základe jeho žiadosti spis týkajúci sa označeného konania.

V podaní z 18. februára 2004 sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu ústavnému súdu oznámil, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Okresný súd v liste sp. zn. Spr. 3465/03 zo 17. februára 2004 doplnil vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľa oznámením, že v predmetnej veci pokračoval v procesnom postupe pojednávaním 30. januára 2004, na ktorom pokračoval vo výsluchu navrhovateľky a ktoré následne odročil na 19. marec 2004. Zároveň uviedol, že taktiež súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Návrh na začatie konania z 22. júna 1989 bol okresnému súdu doručený 26. júna 1989. Vo veci konajúci sudca uložil 28. júna 1989 súdnej kancelárii zaslať návrh odporcovi (sťažovateľovi v konaní pred ústavným súdom) na vyjadrenie, pripojiť spis týkajúci sa

konania o rozvod manželstva a predvolať účastníkov konania na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 17. júl 1989.

Okresný súd pojednával vo veci 17. júla 1989, 31. júla 1989, 17. augusta 1989, 7. septembra 1989, 25. septembra 1989, 9. októbra 1989 a 19. októbra 1989. Uznesením sp. zn. 10 C 93/89 z 19. októbra 1989 ustanovil vo veci súdneho znalca z odboru ekonomika (ďalej len „súdny znalec“), ktorému uložil v lehote 30 dní vypracovať znalecký posudok k zostatkovej hodnote hnutel'ného majetku (bytového zariadenia a doplnkov) patriaceho do BSM. Súdny znalec predložil znalecký posudok 22. januára 1990 a jeho doplnok 7. marca 1990.

Okresný súd pojednával vo veci 12. marca 1990. Uznesením č. k. 10 C 93/89-67 zo 16. marca 1990 nariadil okresný súd znalecké dokazovanie na ocenenie osobného motorového vozidla účastníkov konania.

Okresný súd pojednával následne vo veci 29. marca 1990. V prílohe listu zo 4. apríla 1990 predložil súdny znalec z odboru cestnej dopravy okresnému súdu znalecký posudok. Okresný súd pojednával následne vo veci 19. apríla 1990 a 3. mája 1990. Uznesením č. k. 10 C 93/89-93 z 29. júna 1990 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie súdnym znalcom z odboru stavebníctva za účelom ocenenia nehnuteľností, ktoré boli predmetom konania o vyporiadanie BSM. Súdny znalec predložil okresnému súdu znalecký posudok 27. septembra 1990.

Okresný súd pojednával vo veci 15. novembra 1990. Listom zo 16. decembra 1990 predložil znalec okresnému súdu dodatok k svojmu znaleckému posudku predloženému 27. septembra 1990. Okresný súd pojednával vo veci 20. decembra 1990 a 21. decembra 1990. Na pojednávaní konanom 21. decembra 1990 okresný súd vyhlásil rozsudok (č. k. 10 C 93/89-101), ktorým vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo účastníkov konania. Pokynom z 12. marca 1991 nechal vo veci konajúci sudca doručiť rozsudok účastníkom konania. Navrhovateľka aj odporca podali 5. apríla 1991 proti rozsudku z 21. decembra 1990 odvolanie. Okresný súd predložil spisový materiál (po vyjadrení sa účastníkov konania

k podaným odvolaniam) na rozhodnutie odvolaciemu súdu 18. júna 1991. Uznesením krajského súdu č. k. 13 Co 215/91-159 z 28. februára 1992 bol napadnutý rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená (1. apríla 1992) na ďalšie konanie.

Pokynom súdnej kancelárie z 28. apríla 1992 nechal sudca vykonať viacero úkonov smerujúcich k príprave pojednávania v predmetnej veci. Okresný súd pojednával vo veci 29. júla 1992, 4. septembra 1992, 23. septembra 1992, 9. októbra 1992 a 21. októbra 1992. Okresný súd opätovne vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 10 C 93/89 z 21. októbra 1992 doručeným právnenému zástupcovi navrhovateľky 16. decembra 1992 a právnenému zástupcovi odporcu 18. decembra 1992. Odporca napadol rozsudok odvolaním. Po doplnení odvolania odporcom a po vyjadrení sa právneho zástupcu navrhovateľky bola vec 30. marca 1993 predložená na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Listom zo 14. apríla 1993 vrátil krajský súd spisový materiál okresnému súdu z dôvodu nekompletnosti spisu (neobsahoval najmä zápisnicu o pojednávaní z 21. októbra 1992). V priebehu mája a júna 1993 vo veci konajúci sudca výsluchom účastníkov konania zisťoval, či bola o priebehu pojednávania z 21. októbra 1992 vyhotovovaná zápisnica. Krajský súd listom z 25. mája 1993 žiadal o vrátenie spisového materiálu alebo o oznámenie, prečo spis nemožno predložiť na rozhodnutie o podanom odvolaní. Dňa 8. júna 1993 okresný súd opätovne predložil spisový materiál v predmetnej veci krajskému súdu.

Krajský súd uznesením č. k. 17 Co 175/93-213 z 30. júna 1993 napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spisový materiál v predmetnej veci bol okresnému súdu doručený 20. júla 1993.

Okresný súd pojednával vo veci 13. septembra 1993. Na pojednávaní vyhlásil rozsudok. Odporca napadol rozsudok 6. decembra 1993 odvolaním. Vec bola predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie 14. januára 1994.

Uznesením č. k. 18 Co 15/94-239 z 2. marca 1993 krajský súd zrušil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie 28. marca 1994 s upozornením, že spis nie je správne zažurnalizovaný. Pokynom z 12. apríla 1994 nechal vo veci konajúci sudca doručiť uznesenie krajského súdu účastníkom konania.

Podaním z 23. mája 1994 doručeným okresnému súdu 25. mája 1994 podala navrhovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu návrh na vydanie predbežného opatrenia. Pokynom z 19. júla 1994 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 20. september 1994 a nechal naň predvolať účastníkov konania.

Okresný súd pojednával vo veci 20. septembra 1994 po vypočutí právneho zástupcu navrhovateľky a odporcu uznesením pojednávanie odročil za účelom špecifikovania námietky zaujatosti vznesenej odporcom. Odporca doplnil vznesenú námietku zaujatosti 26. septembra 1994. Dňa 28. septembra 1994 sa sudcovia okresného súdu vyjadrili k vznesenej námietke zaujatosti. Spisový materiál bol na rozhodnutie o námietke zaujatosti krajskému súdu predložený 22. februára 1995. Krajský súd uznesením č. k. 18 Nc 12/95-259 z 27. februára 1995 rozhodol, že sudcovia okresného súdu nie sú vylúčení z pojednávania a rozhodovania v tejto veci. Spis bol okresnému súdu vrátený 17. marca 1995.

Okresný súd pojednával vo veci 9. mája 1995 a 8. júna 1995. Uznesením č. k. 10 C 93/89-267 z 8. júna 1995 nariadil znalecké dokazovanie za účelom vypracovania ocenenia nehnuteľností, ktoré mali byť predmetom konania, podľa vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a náhradách za dočasné užívanie pozemkov. Odporca napadol toto rozhodnutie 10. júla 1995 odvolaním. Po vyjadrení sa právneho zástupcu navrhovateľky k odvolaniu (8. septembra 1995) nechal vo veci konajúci sudca predložiť spis na rozhodnutie krajskému súdu (19. septembra 1995).

Krajský súd listom z 27. októbra 1995 (doručeným 31. októbra 1995) vrátil spis okresnému súdu bez vydania rozhodnutia o odvolaní ako predčasne predložený z dôvodu

„*absolútne nevyhovujúceho stavu spisu*“. Pokynom zo 7. novembra 1995 nechal vo veci konajúci sudca realizovať úpravu spisu v zmysle listu krajského súdu.

Spisový materiál v predmetnej veci bol opätovne predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa 16. novembra 1995. Uznesením č. k. 18 Co 545/95-277 z 29. novembra 1995 krajský súd odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu č. k. 10 C 93/89-267 z 8. júna 1995 odmietol. Spisový materiál v predmetnej veci bol okresnému súdu vrátený 30. novembra 1995. Okresný súd doručoval rozhodnutie krajského súdu v decembri 1995 a v januári 1996 zaslal spis ustanovenému súdnemu znalcovi, ktorému uložil vypracovať znalecký posudok do 30 dní.

Pokynom z 22. apríla 1996 nechal vo veci konajúci sudca požiadať znalca o vysvetlenie, kedy bude vyhotovený znalecký posudok v predmetnej veci. Listom zo 14. mája 1996 požiadal znalec okresný súd o poskytnutie zálohy na výkon požadovaného úkonu. Uznesením č. k. 10 C 93/89-282 z 15. mája 1996 okresný súd uložil účtovníčke okresného súdu okamžite zaslať znalcovi zálohu. Listom z 30. júla 1996 požiadal okresný súd znalca opätovne o vysvetlenie, kedy bude znalecký posudok vyhotovený. Súdny znalec reagoval listom doručeným okresnému súdu 26. augusta 1996.

Dňa 13. augusta 1997 vytkol predseda okresného súdu vo veci konajúcemu sudcovi priet'ahy v predmetnom konaní.

Pokynom z 10. novembra 1997 nechal vo veci konajúci sudca preveriť v účtárni okresného súdu, či znalcovi bola vyplatená záloha na základe uznesenia okresného súdu z 15. mája 1996. Prípisom súdnej kancelárii z 19. novembra 1997 účtovníčka okresného súdu oznámila, že znalcovi nebola vyplatená záloha na znalecký posudok.

Podaním z 13. novembra 1997 (doručeným 17. novembra 1997) požiadala navrhovateľka o zrušenie uznesenia okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania z 8. júna 1995 a o vytýčenie pojednávania a rozhodnutie v predmetnej veci.

Podľa úradného záznamu spísaného 27. novembra 1997 sa na okresný súd dostavili na predvolanie navrhovateľka a sťažovateľ s tým, že obaja po poučení o tom, že podľa výzvy súdu je potrebné zložiť preddavok na úhradu trov znaleckého dokazovania, uviedli, že s nariadením znaleckého dokazovania nesúhlasia a preddavok nezložia.

Pokynom z 27. novembra 1997 nechal vo veci konajúci sudca predvolať súdneho znalca, aby sa v lehote 3 dní dostavil na okresný súd aj so spisovým materiálom v predmetnej veci. Pokynom zo 17. decembra 1997 nechal vo veci konajúci sudca dožiadať Okresný súd Liptovský Mikuláš, aby oznámil meno a adresu znalca z odboru oceňovania nehnuteľností z dôvodu hospodárnosti konania pre účely ocenenia nehnuteľnosti v k. ú. P. Podľa spísaného úradného záznamu spisový materiál v predmetnej veci bol okresnému súdu znalcom vrátený 17. decembra 1997. Listom z 15. januára 1998 Okresný súd Liptovský Mikuláš oznámil na dožiadanie okresného súdu mená znalcov z odboru oceňovania nehnuteľností.

Vo veci konajúci sudca nechal pokynom z 21. januára 1998 predložiť učtárni okresného súdu právoplatné uznesenie z 8. júna 1996 na vymáhanie preddavku na úhradu trov znaleckého dokazovania a zaslať spis súdnemu znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku. Účastníci konania podľa záznamov z 18. marca 1998 a 31. marca 1998 zložili na účet okresného súdu preddavok na úhradu trov znaleckého dokazovania.

Pokynom z 11. júna 1998 nechal vo veci konajúci sudca zaslať spis súdnemu znalcovi. Pokynom z 9. októbra 1998 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 18. november 1998 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Okresný súd pojednával vo veci 18. novembra 1998, 20. januára 1999, 3. marca 1999 a 21. apríla 1999. Na pojednávaní 21. apríla 1999 sa okresný súd pokúsil o zmierne vyriešenie sporu a následne uznesením pojednávanie odročil na 2. jún 1999.

Listom z 28. mája 1999 (doručeným okresnému súdu 1. júna 1999) ospravedlnil svoju neúčasť na vytýčenom pojednávaní právny zástupca odporcu z dôvodu kolízie termínov pojednávania.

Pojednávanie 2. júna 1999 okresný súd uznesením odročil na 3. september 1999 s tým, že následne predvolá právneho zástupcu odporcu. Pokynom z toho istého dňa nechal vo veci konajúci sudca predvolať právneho zástupcu odporcu na vytýčený termín pojednávania. Pokynom z 9. augusta 1999 zmenil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 27. október 1999 a nechal naň predvolať účastníkov konania.

Na pojednávanie konané 27. októbra 1999 sa bez ospravedlnenia nedostavil právny zástupca odporcu. Okresný súd sa pokúsil o zmierné vyriešenie sporu, avšak bezvýsledne a následne uznesením pojednávanie odročil na 8. december 1999. Pokynom z toho istého dňa nechal doručiť predvolanie na vytýčené pojednávanie právnemu zástupcovi sťažovateľa. Pojednávanie z 8. decembra 1999 bolo odročené na neurčito s tým, že okresný súd poskytuje účastníkom lehotu na zmierné riešenie sporu do konca roka 1999.

Pokynom z 27. januára 2000 nechal vo veci konajúci sudca vyzvať navrhovateľku, aby mu v lehote 5 dní oznámila, či došlo k zmiernemu riešeniu sporu, resp. či berie svoj návrh späť.

Navrhovateľka listom z 3. marca 2000 (doručeným 6. marca 2000) okresnému súdu oznámila, že k mimosúdnej dohode so sťažovateľom nedošlo, a zároveň ho poprosila o vytýčenie pojednávania a konečné rozhodnutie vo veci.

Navrhovateľka listom z 10. novembra 2000 (doručeným 14. novembra 2000) požiadala okresný súd o písomné oznámenie dôvodu, prečo v predmetnej veci nekoná.

Pokynom súdnej kancelárii z 5. decembra 2000 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 7. február 2001 a nechal naň predvolať účastníkov konania, ako aj právneho zástupcu odporcu.

Pojednávanie 7. februára 2001 bolo odročené na 21. marec 2001 za účelom zmierného riešenia sporu.

Pojednávanie konané 21. marca 2001 bolo odročené na neurčito s tým, že navrhovateľke bola poskytnutá lehota 2 týždňov na oznámenie, či došlo k uzavretiu dohody o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Listom z 3. apríla 2001 (doručeným 4. apríla 2001) navrhovateľka okresnému súdu oznámila, že došlo k zmiernemu riešeniu sporu.

Pokynom z 18. apríla 2001 si nechal vo veci konajúci sudca predložiť spis po uplynutí 2 mesiacov. Na základe pokynu vo veci konajúceho sudcu z 22. augusta 2001 bol vytýčený termín pojednávania v predmetnej veci na 11. október 2001 a boli naň predvolaní účastníci konania.

Listom z 5. septembra 2001 (doručeným v ten istý deň) sa sťažovateľ okresnému súdu ospravedlnil za svoju neúčast' na pojednávaní 11. októbra 2001 z dôvodu plánovanej dovolenky (rekreácie s manželkou) v uvedenom termíne.

Na pojednávanie konané 11. októbra 2001 sa účastníci konania nedostavili a okresný súd ho uznesením odročil na 19. december 2001. Pokynom z 15. októbra 2001 nechal vo veci konajúci sudca predvolať účastníkov konania na vytýčený termín pojednávania.

Pojednávanie konané 19. decembra 2001 okresný súd po oboznámení sa s rozhodnutím Okresného úradu v Liptovskom Mikuláši, katastrálneho odboru, č. V 732/2001 zo 7. novembra 2001 o zamietnutí návrhu na vklad do katastra nehnuteľností dohody uzavretej medzi účastníkmi o vypořádání BSM ohľadne nehnuteľností uznesením odročil na neurčito.

Listom z 12. apríla 2002 (doručeným okresnému súdu 16. apríla 2002) navrhovateľka požiadala okresný súd „*aby v súdnej veci pokračoval a vyniesol rozsudok o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov*“.

Pokynom z 5. mája 2003 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 18. jún 2003 a nechal naň predvolať účastníkov konania.

Pojednávanie konané 18. júna 2003 okresný súd odročil na 26. september 2003 s tým, že mu účastníci konania na budúcom pojednávaní oznámia výsledok ich pokusu o zmierné riešenie sporu.

Listom z 21. júla 2003 navrhovateľka okresnému súdu oznámila, že na mimosúdnej dohode sa so sťažovateľom nedohodli, a preto požiadala okresný súd o to, aby „*v právnej veci o vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdnou cestou pokračoval a vyniesol rozsudok*“.

Na pojednávaní 26. septembra 2003 sa okresný súd opätovne pokúsil o zmierné riešenie sporu, avšak bezvýsledne. Následne bolo pojednávanie okresným súdom odročené na 7. november 2003.

Okresný súd pojednával následne vo veci 7. novembra 2003 a 30. januára 2004. Následne pojednávanie odročil na 19. marec 2004.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98, III. ÚS 28/03).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

Napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky – či sa vec sťažovateľa prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy bez zbytočných priet'ahov – treba prihliadnuť aj na deň začatia konania na okresnom súde, dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993, a stav, v ktorom sa predmetné konanie k tomuto dňu nachádzalo (III. ÚS 18/00, III. ÚS 174/02, III. ÚS 113/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Predmetnú vec nemožno považovať za právne zložitú. Obsah na vec sa vzťahujúceho spisu predloženého okresným súdom svedčí o určitej skutkovej zložitosti uvedenej veci vzhľadom na potrebný rozsah dokazovania vyplývajúci zo sporných tvrdení účastníkov ohľadne rozsahu BSM (napr. vo vzťahu k rodinnému domu v katastrálnom území R.), ohľadne vecí nadobudnutých jednotlivými účastníkmi konania výlučne z ich vlastných prostriedkov a ohľadne investícií z vlastného majetku vynaložených na majetok získaný počas trvania manželstva, ako aj z tvrdení o svojvoľnom nakladaní druhého účastníka s vecami a majetkovými hodnotami patriacimi do BSM. Uvedenými skutočnosťami ani „neflexibilitou“ zákonnej úpravy vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ako namieta okresný súd) však podľa ústavného súdu nemožno rozumne odôvodniť stav, keď po viac ako štrnásť a pol roku od podania návrhu okresnému súdu nie je posudzované konanie právoplatne skončené.

B) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania (odporcu) podľa názoru ústavného súdu prispelo k predĺženiu celkovej doby posudzovaného konania v období od 20. septembra 1994 do 17. marca 1995 (približne pol roka), ktoré si vyžiadalo rozhodovanie

o námietke zaujatosti všetkých sudcov okresného súdu vznesenej sťažovateľom, ktorú krajský súd zamietol.

Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už vyslovil, že obdobie, o ktoré sa predĺži konanie v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania, nemožno spravidla považovať za zbytočné prietahy v danom konaní. Efektívny a rýchly postup v súdnom konaní je však v takých prípadoch podmienený aj tým, aby účastníkom konania využité procesné prostriedky, ako aj spôsob ich uplatnenia zodpovedali účelu, ktorý účastník konania ich využitím sleduje (III. ÚS 91/02).

Vznesenie námietky zaujatosti všetkých sudcov okresného súdu spôsobom uplatneným sťažovateľom v posudzovanom konaní nepovažoval ústavný súd za celkom adekvátny prostriedok ochrany sťažovateľom proklamovaného záujmu na urýchlennom ukončení posudzovaného konania, preto predĺženie celkovej doby jeho trvania v období od 20. septembra 1994 do 17. marca 1995 nepričítal na ťarchu okresného súdu.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v namietanom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci. Ten bol poznačený určitými prietahmi v konaní už v úvodnom období. Okolnosti prípadu si síce vyžiadali dokazovanie väčšieho rozsahu vrátane znaleckého dokazovania, dokazovania výsluchmi svedkov, ako aj spismi okresného súdu v dedičských veciach po predkoch sťažovateľa, čo malo nepochybne vplyv na časový horizont, v rámci ktorého bolo možné očakávať meritórne rozhodnutie vo veci, avšak opakované zrušenie prvostupňových rozhodnutí (rozsudkov okresného súdu z 21. decembra 1990, z 21. októbra 1992 a z 13. septembra 1993) z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu, závažných procesných pochybení či nepreskúmateľnosti rozsudku vzhľadom na „nedostatok dôvodov“ a preto, že sa okresný súd neriadil právne záväzným názorom odvolacieho súdu (ako sa to konštatuje v uznesení krajského súdu č. k. 18 Co 15/94-239 z 2. marca 1994, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 93/89-195 z 13. septembra 1993), svedčia o tom, že dĺžka celkovej doby posudzovaného konania (viac ako štrnásť a pol roka, z toho viac ako

dvanásť rokov pred okresným súdom - do 22. novembra 1996 išlo o Okresný súd Bratislava-vidiek) bola zapríčinená aj nedostatkami v postupe okresného súdu.

V posudzovanom období (po 15. februári 1993) došlo v rámci predmetného konania k zbytočným priet'ahom, za ktoré nesie zodpovednosť okresný súd najmä v súvislosti so znaleckým dokazovaním nariadeným uznesením č. k. 10 C 93/89-267 z 8. júna 1995. Vypracovanie znaleckého posudku v uvedenom prípade trvalo viac ako dva roky, pričom okresný súd nepostupoval pri uplatňovaní svojich oprávnení dostatočne razantne a efektívne k zabezpečeniu súčinnosti účastníkov konania a súdneho znalca v zmysle plnenia ich povinností plynúcich z uznesenia okresného súdu z 8. júna 1995. V období od 26. augusta 1996 do 10. novembra 1997 (t. j. počas viac ako štrnástich mesiacov) bol okresný súd v tomto smere úplne nečinný.

Okresný súd bol vo veci neodôvodnene nečinný aj v období od 6. marca 2000, keď mu bolo doručené podanie navrhovateľky z 3. marca 2000, v ktorom oznámila, že účastníci konania mimosúdnu dohodu ohľadne vyporiadania svojho bývalého bezpodielového spoluvlastníctva nedosiahli, a požiadala o pokračovanie v konaní, do 5. decembra 2000, keď vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 7. február 2001 (t. j. deväť mesiacov).

Od začiatku roka 2001 až do 7. novembra 2003 zameral okresný súd svoju činnosť na pojednávaniach opäť na snahu o „zmierne riešenie sporu“ uzavretím dohody účastníkov konania o vyporiadaní BSM. Dokazovanie smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu vo veci prakticky nevykonával. Podľa názoru ústavného súdu najneskôr od pojednávania konaného 19. decembra 2001, na ktorom navrhovateľka predložila okresnému súdu rozhodnutie Okresného úradu v Liptovskom Mikuláši, katastrálneho odboru, č. V 732/2001 zo 7. novembra 2001 o zamietnutí návrhu na vklad do katastra nehnuteľností dohody o vyporiadaní BSM ohľadne nehnuteľností uzavretej medzi účastníkmi konania 16. marca 2001 z dôvodu uplynutia lehoty podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, nemožno tento postup okresného súdu považovať za súladný s požiadavkou včasného a efektívneho poskytnutia súdnej ochrany tým právam účastníkov súdneho konania, ohľadne ktorých sa

naň obrátili (§ 6 OSP). Postup okresného súdu v uvedenej veci v období od 19. decembra 2001 do 7. novembra 2003 (takmer dvadsaťtri mesiacov) nesmeroval teda efektívne a účinne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania.

Uvedené obdobia nečinnosti alebo neefektívnej činnosti okresného súdu v konaní sp. zn. 10 C 93/89 (takmer štyri roky) v období po 15. februári 1993, ako aj celková doba prerokovania predmetnej veci nesvedčia o tom, že by okresný súd organizoval svoj procesný postup v uvedenom konaní v súlade s § 6 a § 100 OSP tak, aby bol čo najskôr odstránený stav právnej neistoty účastníkov konania ohľadne práv, ktorých sa konanie týkalo.

Ústavný súd posúdil preto uvedené obdobia ako zbytočné priet'ahy v konaní, v dôsledku ktorých došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. S'ťažovateľ sa svojou s'ťažnosťou takéhoto výroku vo vzťahu k okresnému súdu domáhal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ nachádza (bod 2 výroku tohto nálezu).

3. S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 300 000 Sk z dôvodu ujmy, ktorú utrpel vzhľadom na zvyšujúce sa náklady na trovy posudzovaného konania, znehodnocovanie vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva a aj zhoršenie jeho zdravotného stavu v dôsledku neprimeranej dĺžky konania.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 30 000 Sk. Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných priesťahov v konaní (takmer štyri roky) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a straty dôvery v efektívne poskytnutie súdnej ochrany v predmetnej veci. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadost'učinenie nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, o náhrade ktorej rozhodujú podľa osobitných predpisov všeobecné súdy (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02). Pri posúdení intenzity nemajetkovej ujmy sťažovateľa prihliadal ústavný súd okrem dĺžky posudzovaného konania a zistených zbytočných priesťahov na jednej strane aj na skutočnosť, že sťažovateľ ako účastník konania svojím správaním aj sám prispel k predĺženiu doby prerokovania predmetnej veci a predovšetkým že počas doby konania podstatnú časť majetkových hodnôt, ktoré sú, resp. boli predmetom konania o vyporiadanie BSM, užíval, pričom na rozdiel od navrhovateľky sa ani zásadnejším spôsobom nedomáhal odstránenia zbytočných priesťahov v predmetnom konaní [podaním sťažnosti predsedovi okresného súdu v zmysle § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov].

4. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa uplatnil trovy právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002

Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za dva úkony právnych služieb vykonané v roku 2003 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie vo veci samej) vo výške 2 818 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (III. ÚS 34/03).

Ústavný súd dospel k záveru, že uplatnená náhrada trov konania z hľadiska výšky trov právneho zastúpenia neodporuje platným právnym predpisom. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk a hodnota režijného paušálu 128 Sk. Ústavný súd preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia v celej výške uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľa (bod 4 výroku tohto nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2004